

Af cand. phil. Steen Ole Rasmussen, 21/5 2025

Natur, engagement og integritet

Der findes noget, som er rigtigt og vigtigt! Det at gå op i det handler om engagement og integritet.

I sommeren 1981 begyndte jeg at læse filosofi ved det daværende Filosofisk Institut på Odense Universitet.

Studiet viste sig dog slet ikke at være det, som jeg havde drømt om før start.

Filosofi handler dybest set om integritet og engagement i tilgangen til det, der er og sker. Men det er også et fag, dvs. fagfilosofi, der indeholder de kun svært tilgængelige teoretiske discipliner, som den hele menneskehed har udviklet i sin mangfoldighed af forsøg på at komme kognitivt på højde med sig selv og alt omkring sig.

Kærlighed til viden, det er filosofi! Men gennemgangen af mangfoldigheden af måder, som denne kærlighed har været disciplineret på, kan være ekstremt krævende og svær.

Da jeg begyndte studiet, havde jeg en lidt naiv tilgang til [naturen i mig selv og omkring mig](#), som blev erstattet af tvivl og usikkerhed i året efter start på studiet.

Kærligheden er også en slags selvopfyldende profeti, dvs. noget, der opstår her som der, og går under med troen og dyrkelsen af den. Den gik ikke helt i sig selv ved mødet med fagfilosofien for mit vedkommende, selv om den er dødelig.

Den menneskelige eksistens realiserer sig i en form for tilblivelse, der melder sig mere eller mindre autentisk i kontakt med sig selv. Mennesket kan leve mere eller mindre tæt knyttet til sit potentiale, [menneskets potentiale](#). Og det er, når eksistensen sitrer ved sig selv, at mennesket er allermest ydmygt og åben for den verden af betydninger, som dets tilværelse udfolder sig inden for!

Tvivlen og usikkerheden er forudsætningen for den kvalificerede erkendelse. Det viser filosofihistorien såvel som historiefilosofien.

Menneskets natur og naturen omkring det "er" ikke en fiks og færdig størrelse, som naturvidenskaben fx sådan en gang for alle kan sætte på formel og forstå entydigt ud fra det, der fx passer ind i den [kausalanalytiske forklaringsmodel](#). Filosofihistorien indeholder en perlerække af eksempler på forsøg på en gang for alle at sætte sandheden på fiks og færdig formel. Ingen af dem holder.

Kunsten er mod alle odds at bevare engagement og integritet i tilgangen til sig selv og alt andet. Det handler om en øvelse, der kommer ind om den helt umulige kombination af total ydmygelse og gigantisk overmod. Det kan illustreres med et hav af eksempler på erkendelsens paradoksale konstitution.

Det handler altså om erkendelse, [læring, teoretisk/konkret](#).

Når mennesket stiller sig op i den helt høje piedestal, sådan som en [nyvalgt pontif](#) nødvendigvis må gøre, kommer erkendelsens paradoks mere eller mindre eksplicit til udtryk. Paven står for den udvalgte tro på det absolutte, men er ikke på nogen måde absolut i sig selv! Institutionen, den katolske kirke med dens ontologi og traditioner, kan ikke kaldes ydmyg, tolerant og kognitivt åben i et og alt, men insisterer rigtigt på vedtagne normer og en lang tradition for at skelne mellem godt og ondt. Leo, paven og Jesus selv er et levende paradoks. Når jeg læser op på de første udtalelser, som den nyvalgte pave er kommet med omkring respekt for forskellighed og livsgrundlag, så ser jeg et menneske for mig, som gør sit bedste under givne omstændigheder.

Monoteismen tager den skabte verdens iboende formålsmæssighed for givet. Det gør jeg ikke. Men jeg har alligevel en form for formålsmæssighed for mig.

Hvis det skal give mening at stræbe efter noget på den lange bane, så må de delmål, som man sætter sig på den lidt kortere bane, ikke underminere forudsætningerne for at kunne danne sig delmål på den længere bane.

Sagt på en anden måde, succes på individuelt og socialt plan må ikke underminere forudsætningerne for livet i det hele taget. Det er en form for normativ rationalitet.

Den køber paven også, selv om han orienterer sig ud fra en atidslig uskabt skabers lov.

De kriterier for succes, som fx vores egne ledere og styrende institutioner dyrker under globaliseringen og den økonomiske væksts paroler, er selvnegerende.

Vore ledere i DK og EU har ikke ontologien i orden, dvs. de kriterier for succes, som de forfølger og som doseres vidt og bredt under udviklingens paroler, er ikke forenelige med hensynet til naturen omkring os og i os selv.

Jagten på et maksimum af pengeøkonomisk indtægt og forbrug fører performativt til undermineringen af livsgrundlaget, sådan som den praktiseres i den globaliserede økonomi.

Verden bliver ikke større og rigere med tilvæksten i pengeøkonomisk omsætning.

Pengeøkonomierne opstår primært i og med pengeskabelsen. Selve [pengeskabelsen](#) er det helt store tabu inden for de herskendes kognitive konstitution, og realøkonomien lider på mange måder under den.

I skrivende stund er ca. 60% af alle verdens penge formuleret i US-dollars. Ca. 20% er formuleret i euro. Resten i andre primært vestlige valutaer.

EU drømmer om at overtage USA's position som skaber af penge i verden.

Fortællingen om globaliseringens velsignelser skulle, hvis vores europæiske leders drøm gik i opfyldelse, således forsvares af EU og Euroen, efter at Trump underminerede USA's position som globaliseringens ansigt.

Det er ret tydeligt for flertallet af verdens borgere, at hvad der er godt for USA med befolkning på de gældende vilkår, det er ikke nødvendigvis godt for andre eller livet i sig selv. USA har et gigantisk overforbrug af livets betingelser, og det nuværende styre er ligeglad med naturen og livet i det hele taget. Den amerikanske borger er gennem korrumpet af pengemagt og har valgt sin leder frit og demokratisk ud fra et snævert pengeøkonomisk rationale.

Det samme gælder de europæiske ledere, vor egen regering fx.

Vi har et landbrug, som administrerer ca. $\frac{2}{3}$ af det lille kongeriges landareal. Det holdes oppe med finanssektorens falske penge, statsmidler og kunstige former for direkte og indirekte støtte, kaldet grøn trepart, klimatiltag, grøn omstilling osv. Men faktisk går støtten til leverandørerne af maskiner, kemi, kreditpenge osv. Produkterne er animalske fødevarer, som eksporteres. Det giver underskud, og landbruget har ødelagt de indre danske farvande med næringsstoffer. Grundvandet er også ødelagt af landbruget og biodiversiteten er en skygge af sig selv, i forhold til hvad den var for få årtier siden.

Novo Nordisk var Europas mest værdifulde virksomhed indtil for få måneder siden, takket være monopolet på et slankemiddel. Kopimedicin har undermineret denne position. Det er ikke udtryk for nogen større uret, selv om vores ledere kæmper som besatte for at opretholde [patentet på at definere et patent](#).

Den herskende selvforståelse i den såkaldte frie verden har ikke ontologien i orden. De fortællinger, som man lever ind i, er ikke sande eller holdbare.

Man lever hen i en konstrueret realitet, fortællingerne om pengeøkonomisk succes, som om den økonomiske vækst og evnen til at opnå individuel og social succes inden for fortællingen om globaliseringen som garanten for udviklingen frem mod den bedste af alle verdener. Men de delrationaliteter, der gælder inden for pengeøkonomi og politik, bygger ikke op om nogen højere rationalitet.

Modernismen, globaliseringen, forestillingen om markedet og konkurrencen på markedets betingelser som garant for udviklingen er ideologi, abstrakt, verdensfjernt, underminerende for livets betingelser.

Trump har fuld fart på at smadre globaliseringen. Det er på trods af karakteren i hans adfærd konstruktivt for livet.

Hvad der kommer efter, kan være svært at sige.

Vi lever i spændende tider, og det er om at finde sig selv i havet af omstændigheder, bæredygtigt og livsbekræftende.

Ark, husbåd under opførelse på åbent vand.